

FÖRYNGRING

– framtidstro

Kvalitet från planta till planka – en serie med tankar för ditt skogsbruk från AB Karl Hedin

AB Karl Hedin är en familjeägd sågverks-, emballage- och handelskoncern med verksamhet i Sverige och Baltikum. Företaget grundades i början av 1900-talet och har idag drygt 800 anställda.

AB Karl Hedin Råvara förser företagets sågverk i Sverige med virke. Vi har kontor i Krylbo, Köping, Storvik, Säter och Uppsala. Kontaktuppgifter till din virkesköpare hittar du på

www.abkarlhedin.se/ravara/

Eller ring vårt huvudkontor på telefon: 010-121 90 00

Text och produktion: Silvinformation AB / Areca Information AB 2013 Idé: Bo Holm, AB Karl Hedin.

Björn Svensson/SKOGENbild. Baksidan: Silvinformation.

Januari 2014

Träemballage är en stor produkt för AB Karl Hedin. Det är ett bra sätt att skapa värde av det lite sämre sågtimret. Foto: Silvinformation

Snabbare än naturen ...

Det kommer alltid upp ny skog efter en slutavverkning, oavsett vad vi gör. Men gör du inget alls tar det tid och du får nog inte den skog du ville ha. På de flesta marker blir det då först en lång period med mest gräs. Efterhand kommer det in lövträd och på sikt gran. Det blir en luckig, svårskött skog som växer dåligt.

Med aktiv föryngring kommer den nya skogen igång snabbt och du får de trädslag du vill ha. Jämfört med soffliggaralternativet blir virkesproduktion troligen minst dubbelt så hög de kommande 50 till 100 åren!

Planera i den gamla skogen

Det bästa är att kunna välja återväxtmetod redan i den gamla skogen. När skogen är avverkad kan det vara för sent. Är alla träd borttagna har du t.ex. effektivt stängt vägen för naturlig föryngring.

Den gamla skogen ger dessutom ofta en bra uppfattning om vilka trädslag som passar för marken.

I planeringen kan man också markera delområden som redan har föryngring. Det är ju dumt att markbereda sönder det som redan finns färdigt.

Om vi på AB Karl Hedin får förtroendet att avverka din skog, vill vi helst planera föryngringen samtidigt som vi planerar slutavverkningen. Och i samarbete med dig. Vill du ställa fröträd eller en skärm? Eller lämna en timmerställning av tall? Prata då med vår virkesköpare när vi gör upp affären. Då kan vi planera efter dina önskemål – eller avråda om vi inte tycker att förutsättningarna är de rätta.

Det finns tre huvudmetoder för att få en så här fin ungskog. *Plantering* är vanligast och säkrast. *Naturlig föryngring* under fröträd kan på rätt mark ge täta föryngringar med bra virkeskvalitet. *Frösådd* är ett nygammalt alternativ som blir allt populärare.

Foto: Silvinformation

Rätt trädslag

Trädslag

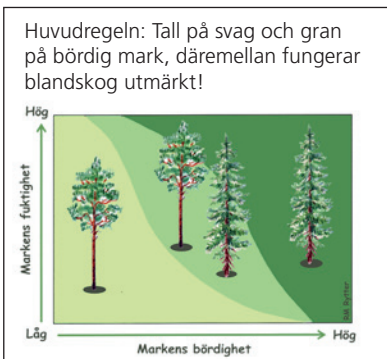
Tall och *gran* är huvudträdslag i vårt område. Gran passar på friska och bördiga marker, medan tallen har ett försprång på lite torrare och svagare marker.

På marker med ristyp och ståndortsindex mellan 20 och 24 meter växer gran och tall ungefär lika bra i Mellansverige. Då är blandskogar ett bra alternativ. Är det mycket älg kan det dock vara klokt att prioritera gran på de bättre mellanmarkerna.

Björk kommer ofta upp naturligt på friska och fuktiga marker. På blöta marker kan glasbjörk vara bästa alternativet.

Naturligt föryngrad björk anses normalt producera mindre än hälften av gran på samma mark. Plantering med förädlad vårtbjörk är ett alternativ, tillväxten är i nivå med granens, men den kortare omloppstiden gör att den gynnas i en ekonomisk kalkyl.

Lärk har en tillväxt som motsvarar granens, men på en kortare omloppstid. Upp till Mälardalen är hybridlärk bäst, norr därom rekommenderar vi sibirisk lärk.

Contortatall får planteras i delar av vårt område, men det är inget vi rekommenderar. Risken är att marknaden inte vill köpa sågade trävaror av contorta. Då måste allt virke gå till massaindusti och värmeverk, som sannolikt betalar sämre än sågverken även i framtiden.

Hybridasp och *poppel* är snabbväxande alternativ för bördig skogsmark och nedlagd jordbruksmark. De kan i genomsnitt producera 20 kubikmeter per hektar och år – om planteringen lyckas. Men ogräs och klövwilt är tuffa motståndare de första åren. Dessa trädslag passar därför bäst för den riktigt engagerade skogsägaren!

Markberedningen är A och O

Oberoende av vilken föryngringsmetod du väljer, så bör i princip alla hyggen markberedas. Det hjälper den nya skogen att komma igång snabbt och säkert genom att minska konkurrensen från gräs. Det blir också högre marktemperatur, jämnare fuktighet för plantrötterna, bättre tillgång på näring, mindre frostrisk – och, inte minst, mindre risk för snytbagg-skador.

Markberedning med högläggare.

Foto Silvinformation

Plantering – huvudspåret

Det finns många fördelar med plantering jämfört med naturlig föryngring och sådd. Det fungerar på nästan alla marker och är det säkraste sättet att få upp ny skog. Du kan fritt välja trädslag, eftersom du inte är beroende av några fröträd. Föryngringen kommer igång direkt och växer snabbt ifrån konkurrerande vegetation. Dessutom kan du dra nytta av skogsträdsförädlingens framsteg.

Välj förädlade plantor

I dag är de flesta plantor på marknaden genetiskt förädlade. Fröet har skördats i fröplantager med föräldraträd som är utvalda för hög tillväxt, god kvalitet och odlings-säkerhet. Förädlade träd växer 10 till 25 procent bättre än oförädlade, beroende på fröplantage.

Täckrotsplantor

I vårt område sätts nästan bara täckrotsplantor som odlas i torvkrukor i plantskolan. Torvklumpen följer med ut i skogen och skyddar rötterna från uttorkning. Den innehåller också lite näring, en "matsäck", för de första veckorna på hygget.

Så här många plantor sätter man normalt ut per hektar vid olika ståndortsindex (SI) i Mellansverige. Den högra kolumnen visar skogsvårdslagens minimikrav (§).

SI	Antal satta plantor	§
T24	2 600 – 3 000	2 000
T20	2 300 – 2 800	1 700
T16	1 900 – 2 500	1 300
G28	2 300 – 2 800	1 800
G24	2 000 – 2 500	1 500
G20	1 700 – 2 500	1 100
G16	1 500 – 2 500	900

Plantorna kan vara 1-åriga, de passar på lite svagare marker, eller 1,5-åriga för bördiga marker. De bör vara skyddade mot snytbaggegnag, i första hand med giftfria alternativ.

Plantera själv?

Plantering är ett bra arbete för dig som vill göra en egen insats i skogen. Du använder samma teknik som proffsen och din timpeng blir därför fullt acceptabel om du är någorlunda snabb.

Vi på AB Karl Hedin hjälper dig gärna med markberedningen – det är ett jobb för specialmaskiner. Vi kan också beställa plantorna åt dig.

Eller utnyttja vår garanti?

Om du inte hinner själv hjälper vi dig, du kan lita på våra duktiga entreprenörer. För de planteringsuppdrag som går via AB Karl Hedin garanterar vi att föryngringen klarar skogsvårdslagens krav – förutsatt att markberedningen är väl utförd och att plantorna är skyddade mot snytbaggegnag.

Naturlig föryngring med tall

På rätt mark och med bra markberedning kan naturlig föryngring av tall under fröträdd fungera bra. I Mellansverige lämnas då mellan 60 och 100 fröträdd per hektar, fler på bördiga marker, färre på svagare.

Tre absoluta grundkrav

Chansa aldrig – ska en naturlig föryngring ha en rimlig chans att lyckas måste tre krav vara uppfyllda:

- Det måste finnas tillräckligt många stormfasta tallar med bra kvalitet som kan lämnas som fröträdd.
- Marken måste vara torr eller frisk och inte för bördig. På marker med örter och mycket gräs fungerar det nästan aldrig.
- Hygget får inte ligga för högt över havet – sommaren är då normalt alltför kort för att tallfröet ska hinna mogna – i vårt område går gränsen vid ungefär 400 meter över havet.

Du måste också ha bra förutsättningar för att ta hand om de fröträdd som blåser ner – och det händer alltid! Därför är det också dumt att satsa på naturlig föryngring i bestånd som ligger långt från bilväg.

Fördelar med naturlig föryngring

- Det kan bli täta föryngringar med bra kvalitet genom klena kvistar och jämna årsringar.
- Fröträden får en bra värdetillväxt
- Det blir mindre problem med snytbagge än vid plantering.
- Fröträden håller tillbaka gräs och annan konkurrerande vegetation.

Men det finns också nackdelar

- Det är betydligt vanligare att en naturlig föryngring misslyckas än en plantering.
- En del fröträdd blåser alltid ner – har du otur kan hela fröträddsställningen ligga efter en höststorm.
- Den äldre skogen måste avverkas i omgångar – först huvudbeståndet, sedan fröträden. Det blir dyrare per kubikmeter än med en enda samlad avverkning.
- Du kan inte utnyttja fördelarna med genetiskt förädlade plantor.
- Ungskogen måste röjas i flera omgångar.

Foto Silvinformation

Överkurs

Skärmföryngring av gran

Skärmföryngring av gran är ett alternativ på frostlänta och fuktiga marker, där det ofta är svårt att lyckas med en vanlig plantering. Skärmen, som ska bestå av 150 till 400 träd per hektar, skyddar granplantorna mot sol, vind, frost och uttorkning. Men risken för stormskador i skärmen är stor och det är inte helt ovanligt att skärmträden angrips av granbarkborre. Vi avråder därför normalt från skärmföryngring, men hjälper naturligtvis dig om du vill testa metoden.

Skogssådd, en nygammal metod

Skogssådd är en gammal metod som fått nytt liv på senare år. I kombination med en bra markberedning är det ett billigt, robust och bra sätt att få upp ny skog. Går det bra får du en tät och jämn ungskog med klena kvistar som snabbt dör av. Men du förlorar några års tillväxt jämfört med plantering.

Sådd fungerar bra på frisk mark av blåbärstyp eller sämre. Vi avråder från torra marker med grovkornig jord – där är det risk för torka. Finkorniga jordar är också olämpliga, eftersom det är stor risk för uppfrysning.

Sådd kan göras maskinellt i samband med markberedningen – det är vanligast i dag – eller manuellt när markberedningen är klar.

Fröna kommer från kottar som plockas i vanliga skogsbestånd – eller från fröplantager, det blir nu allt vanligare. Ofta blandar man då förädlade och oförädlade frön.

Sådd är vanligast för tall, men det går även bra att så gran på lite bördigare marker.

På "mellanmarker" sår en del skogsägare en blandning av gran- och tallfrö. Sedan får naturen själv välja vilket trädslag som passar bäst i varje fläck.

Foto: Skoutforsk

Följ upp föryngringen efter ett år

Ungefär ett år efter en plantering är det dags för en kontroll. Då kan du hjälpplantera i eventuella luckor. Ju snabbare det görs, desto större chans har plantorna att hinna ifatt.

Gör så här: Lägg ut ett antal cirkelytor med ett snöre eller ett metspö och räkna alla huvudplantor som ligger inom ytan. Du kan välja radien 1,78 meter, då får du en cirkelyta på 10 m². Multiplicera med 1000 så får du antalet per hektar. Du kan också välja radien 2,52 meter. Då blir ytan 20 m² och plantantalet multipliceras ska med 500.

Foto: Claes Hellqvist

Kvalitet från planta till plank är en serie tips och tankar kring skogsskötsel. Syftet är att hjälpa dig att bli en nöjd skogsägare som balanserar lönsamhet och andra värden på ett för dig optimalt sätt på kort och lång sikt. För glöm aldrig: det är din skog. Det är dina och din familjs drömmar som ska förverkligas. Det finns inget absolut rätt sätt att sköta en skog. Lagar och förordningar sätter vissa gränser, men inom dem finns det i dag en stor frihet. Utnyttja den! Vi på AB Karl Hedin vill gärna vara din samarbetspartner på denna spännande resa mot framtiden!